

## דף לה

'שבח הוא לבני אהרן שיהלכו עד ארכובותיהן בדם... אלא בהולכת עצים למערכה' – יש לדקדק מפשט דברי הגמרא משמע שאין השבח בכך שהעזרה מלאה בדם, שניכר על ידי כן ריבוי הקרבנות – אלא השבח הוא בעצם הולכת הכהנים בתוך הדם, ולכך מחזר הגמרא אחר דבר שאינו עבודה, שיוכלו הכהנים לילך אז בתוך הדם. ונראה שענינו של השבח הוא בכך שאין העובד חש לגופו ולנקיונו וכבודו [והרי הדם, נפשו של אדם קצה ממנו] בעת שעוסק בעבודת שמים. וכעין שמצינו ביששכר איש כפר ברקאי שהוזכר לגנאי ונענש על כך שכרך ידו בשיראים ועבד עבודה (בפסחים נז), ומלבד שפסל עבודתו בגלל החציצה, כתב רש"י (שם) וע' גם בתוס' סוכה לו. ד"ה דבעינא) שהיה זה בזיון.

וזה לשון הג"ר משה פינשטיין זצ"ל (אגרות משה יו"ד ח"ב טז), תוך דיונו אודות שחיטה בכפפות: '... ונמצא שלא כל מצוה הוא בזיון לעשות בבתי ידים, אלא כשהיא מצוה שבנגיעתו בחפץ המצוה מלכלך ידיו ולובש בשביל זה בתי ידים לכסותם כדי שלא יתלכלכו ידיו, שהוא בזיון להמצוה משני טעמים; חדא דצריך האדם לעשות בשמחה ובאהבה שיתכבד בכללן ידיו בשביל המצוה ולא לבקש תחבולות שלא יתלכלך. ועוד שהוא כמואס ח"ו בהמצוה בשביל הלכלוך ואלמלי לא היה לו עצה זו לא היה עושה, שזהו בזיון. ולכן מצוה שלא שייך זה, כגון לולב שלא יאמרו שבשביל שאינו רוצה ליגע בהמצוה מצד איזה לכלוך ומיאוס ח"ו, אלא יבינו שבשביל איזה טעם אחר הוא לובש הבתי ידים – אין בזה בזיון...!'

ואולם המפרש עמ"ס תמיד (כה סע"ב) נראה שמפרש שהשבח הוא משום ריבוי קרבנות. [וצריך לומר לפי זה שדיון הגמרא מוסב על גוף הדברים שהיו מהלכים בדם, ולא דוקא משום השבח].

'שבח הוא... והא דם הוי חציצה? – ל"ח הוא ולא הוי חציצה' – מבואר שדם יבש חוצץ אצל הכהנים בעבודתם. ואינו דומה למה שכתבו הפוסקים (ביו"ד קצח, יז) שאדם שאומנותו להיות שוחט אקצב, וידיו מלוכלכות תמיד בדם – אין הדם חוצץ בטבילה, לפי שרוב בני אומנות זו אינם מקפידים בדבר, והרי גם כאן אומנותם בכך ושבח הוא להם? – יש לחלק בין אדם שכך דרכו תמיד ואינו מקפיד עליו כלל, ובין כהנים שהוא שבח להם רק בשעת עבודה, אבל בשאר זמנים ודאי מקפידים על כך כשאר האדם (ע' שבות יעקב ח"א סט).

עוד בענין חציצה בלח – ע' בקהלות יעקב (טהרות נח) בברור שתי השיטות בטעם הדבר; אם משום שאינו מקפיד כי נקל להסירו, או משום שהלח מחלחל ואינו נחשב דבר נפרד לחצוץ.

'השוחט את הזבח לאכול דבר שאין דרכו לאכול... – אף על פי שכבר שנוא לעיל (כו:), חזר ושנה להשמיענו מחלוקת חכמים ורבי אליעזר (עפ"י רש"י במנחות יז. וע"ע רש"י ושאר מפרשי המשנה). ושנה שוב 'לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר, שאין אכילה והקטרה מצטרפין' – לומר שאפילו ר' אליעזר שפוסל במחשבת שינוי מאכילה להקטרה, מודה בזה שאין אכילה והקטרה מצטרפין להשלים שיעור (ק"ן אורה ושפת אמת).

בספר חק נתן הקשה על תירוץ זה מה נפשך, לר' ירמיה (דלעיל ספ"ב) גם המשנה היא כר' אליעזר, ואין צריך להשמיענו כאן שוב. ולאביי שהעמידה כרבנן הלא אמר שם שבאכילה והקטרה יש יותר סברה לומר שמצטרפים מאשר צירוף אכילת דבר שדרכו לאכול עם דבר שאין דרכו, ואם כן לפי זה לר' אליעזר שמצטרפין חצי זית שדרכו עם חצי זית שאין דרכו, כ"ש שיצטרפו אכילה והקטרה לשיטתו.

הנה מה שהקשה לדעת ר' ירמיה, נראה שאע"פ שגם המשנה היא אתיא כר' אליעזר, חזר התנא להשמיענו בפירוש שגם לר' אליעזר אין מצטרפים. ומצינו רבות שהתנא שונה דברים אע"פ שניתן ללומדם מכללא. ומה שכתב שלאביי לר' אליעזר יצטרפו אכילה והקטרה – לא הבנתי, הלא משמע כאן בפירוש שר"א אינו חולק בדבר, ואין כאן 'קל וחומר' כי יש סברא לכאן וסברא לכאן, שם אמרו שיש באכילה והקטרה חידוש שאין בדרכו ואין-דרכו, מאידך י"ל שלפי האמת גם לר"א שדרכו ואין-דרכו מצטרפים – אכילה והקטרה אין מצטרפים.

**'האלל'** – לפרש"י מדובר על גיד הצואר שהוא קשה כעץ (ע' פסחים פג חולין קכא) יותר משאר הגידים. וזהו שנקטה המשנה בהמשך 'ומן הגידין', שאף שאר הגידים שאינם קשים כל כך אינם מפגלים, ו'לא זו אף זו'.

ויש פירושים נוספים ל'אלל'; בשר מת שהרופא גורדו, או בשר שפלטנו סכין. ע' בסוגיא בחולין קכא ובתוס' שם ובפיה"מ לרמב"ם ובחיבורו הגדול (עפ"י זבח תודה. וע"ע חזו"א יא, ב-ג).

**'הטלפים'** – קצה הרגלים, הפרסות. עשויים מחומר קשיח כצפורן וקרן (ערש"י חולין נט: בכורות מד. גדה קא:). ואולם בכלל 'הקרנים והטלפים' אפילו החלקים הרכים יותר הקרובים לגוף, שהחותר באותו מקום מבצבץ ממנו דם (רמב"ם, עפ"י חולין קכא).

**'שליל'** – עובר שבמעיי בהמה, טרם נגמרה ברייתו. **'שיליא'** – אבר המכסה את העובר. מהשליה ניזון העובר, והיא פורשת ויוצאת מן הגוף בצאת העובר (עפ"י רמב"ם).

**'לאכול בזית מן העור... כשר... לאכול שליל או שיליא בחוץ – לא פיגל... לאכול ביציהן בחוץ – לא פיגל'** – 'לא פיגל' כלומר לא פסל, ובין ב'חוץ לזמנו' בין ב'חוץ למקומו' – כשר. יתכן טעם שינוי הלשון, 'כשר' ולא פיגל; לפי שבסיפא מדובר על דברים שאינם חלק מגופה של הבהמה, ופורשים ממנה, מאידך הם דברים שראויים לאכילה יותר מאותם המנויים ברישא – לכך יש יותר חידוש לומר שהם עצמם כשרים מאשר לומר שהזבח לא נפסל מחמתם – כי הרי הם כגוף לעצמו. הלכן לא אמר 'כשר' (הזבח) אלא 'לא פיגל' – אין מחשבתו עליהם מחשבת-פיגול כלל.

**'מוראה'** – הוא הזפק שבעופות (רש"י להלן סד:) – חלק הוושט שהוא מורחב כעין כיס, בו שוהה המזון טרם יעבור לקיבה. הרמב"ם מפרש 'מוראה' – קרום דק המבדיל בין העור ובין הבשר. ונראה שלא גרס בגמרא כאן כלל 'אלל ומוראה' [וכתב שזבח שנתפגל, אינו חייב על אכילת המוראה. וע' בהגהות הגר"א; קרן אורה; זבח תודה; מרומי שדה].

**'פיגל בזבח נתפגל השליל, בשליל – לא נתפגל הזבח'** – מכך שהמפגל בזבח נתפגל השליל והאוכלו בכרת – מוכח שאכילת השליל הריהי בגדר 'דרך אכילה'. וכבר העירו המפרשים אם כן מדוע חישב על השליל לא פיגל, והלא הוא ראוי לאכילה? (ע' מנחת חינוך קמד; הר צבי). הנה נחלקו הראשונים על דין שליל ושליא של מוקדשין לענין חיוב אכילת נותר ושמא (ע' להלן). וכן נחלקו הפוסקים אם שליה נחשבת אוכל לענין איסור נבילה ואיסור טומאה (ע' ש"ך פרי חדש ועוד – יו"ד פא). ובחזון איש (טבול יום ד, בהוספות סק"י) האריך בענין, ותורף מסקנתו שדינם כבשר אבל איסורם קלוש,

וכשם שעל פחות מכזית אין חייבין מלקות, כמו כן יש כענין 'חצי שיעור' באיכות הבשר, שדבר שאינו ראוי לגמרי דינו כחצי שיעור. הלכך לענין חלות מחשבת פיגול עליהם, כשם שפחות מכזית אינו מפגל, כך גם מחשבת-פיגול על הקלושים הללו – אינם מפגלים. וכן לענין טומאת נבילה ולענין חיוב מלקות [לדעת הרמב"ם]. אבל להתפגל, שאין צורך שם בשיעור – מתפגלים. וכן לענין איסור אכילה – אסורים, כשם שחצי שיעור אסור. אך לפי זה האוכלם אינו חייב מלקות משום פיגול. וצ"ע. עד כאן מדבריו.

לכאורה היה מקום לבאר שאף כי באכילתם לא יצאנו מגדר 'דרך אכילה', מ"מ כיון שרוב בני אדם אינם אוכלים אותם, אין בהם מצות אכילת קדשים עכ"פ לענין חיוב. ועתוס' כאן. [תדע, שאילו היתה מצוה בדבר – הרי שוב דרכו בכך בקדשים עכ"פ]. ואם כן אפשר שזהו הטעם שאינו מפגל, שאין דין פיגול אלא בדבר שמצוותו להאכל על ידי אדם או מזבח, אך כל שאין בו מצות אכילה אין בו פיגול. [ודוקא כשהבשר מצד עצמו אינו ראוי למצות אכילה, אבל חישוב על אופן אכילה שאין בו מצוה מצד אחר – כגון שיאכלוהו טמאים למחר – הוי פיגול (כדלהלן לו): ויש להסתפק במחשב לאכול הבשר שלא כדרכו. וכבר נסתפק בדבר במנ"ח קמ"ב].

וכן יש לפרש במה שאמרו לעיל (כח). דס"ד כיון שעור האליה אין המלכים רגילים לאכול, אין מחשבת אכילת חוץ לזמנו פוסלת בו, שאינו בכלל 'למשחה', קמ"ל. – הרי אע"פ שודאי יש כאן 'אכילה', אם אינו בכלל מצות אכילת קדשים, אין חל בו פיגול. וצריך בירור.

**(ע"ב) ... והשליח והשליא... ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא' – משמע שאין חיוב משום נותר וטמא באכילת שליל ושליא (וכ"מ בתוס'). ולא כן פסק הרמב"ם (פסולי המוקדשין יח, כג). ופרשו המפרשים שלשיטתו מה שהברייתא נקטה נותר וטמא – על שאר הדברים מלבד שליל ושליא. ויש מי שפרש שלפי מה שרבה דייק בסמוך ממשנתנו כר' אלעזר, מכך שלא כללה המשנה בסופה שליל ושליא – לפי אותו דיוק יש גם להוכיח שחייבים משום נותר וטמא [וכבר העירו על כך התוס', ותרצו דלאו דוקא. ע"ש]. ואם כן יש לומר שהדבר שנוי במחלוקת בין הברייתא והמשנה (מרכבת המשנה שם). ועתוס' לעיל ד"ה פיגול [הגריעק"א הקשה על דבריהם. והנצי"ב, וכן בקה"י (כו), ובגליונות] כתבו לתרץ שאמנם התמעטו כאן בברייתא מחיוב כרת, אבל איסור ודאי יש כמוכח מההיא דתמורה]. וע"ע קרן אורה, יד דוד וחדושי הנצי"ב.**

**'לא הכשיר רבי עקיבא אלא בדוקין שבעין הואיל וכשרים בעופות' – ע' להלן פה.**

**'ומודה רבי עקיבא בעולת נקבה דכמאן דקדם מומה להקדישה' – וחדושי יש בדבר, שאף על פי שחלה עליה קדושת הגוף ואינה נפדית אלא על ידי מום קבוע, ועושה תמורה, אף על פי כן אם עלתה – תרד, שבזה היא דומה לקדם המום להקדש, שלא חלה עליה קדושת הקרבה, שהרי מלכתחילה אינה מיועדת להקרב (עפ"י אבי עזרי פסוה"מ (קמא) ד, טז. ע"ש בהרחבה).**

**'שחטו על מנת להניח את דמו או אימוריו למחר או להוציאן לחוץ' – כמדומה שבדרך כלל כשנוקט התנא רשימת דברים חילופיים, אינו משתמש ב'או' אלא ב-'או' החילוק או ללא וא"ו [כגון בהמשך המשנה: 'על גבי הכבש, שלא כנגד היסוד, וליתן את הניתנים...']**

ונראה שנקט כאן 'או' לומר, שהמלה 'למחר' מתייחסת רק על אימורין, אבל דם הלא נפסל כבר בשקיעת החמה. ואחר כך נקט 'או להוציאן לחוץ' – בין דם בין באימורין [או אפשר דקאי רק על דם – עתוס' להלן לו. ד"ה שיאכלוהו], לכך חילק שוב ב'או' כמשפט הלשון.

– בדוקא נקט להניח דם או אימורין, אבל חישוב להניח הבשר עד לאחר זמן אכילתו – לא פסל. וטעם הדבר, לפי שאין הנחת הבשר מעכבת את הכפרה, כל שהוא ראוי להאכל, הלכך אין מחשבתו נוגעת כלל לכפרת הקרבן, וכל מחשבה שאינה נוגעת לכפרה, אין אנו מחשיבים אותה כמעשה, כאילו הניח בפועל. נמצא שאין כאן שום פסול. אבל הנחת האימורין מעכבת את אכילת הבשר מצד הדין, כי כל עוד לא העלו את האימורין, אין הבשר נאכל. ואעפ"י שאין הקרבן נפסל בשל כך, מכל מקום יש כאן מחשבה בדבר המעכב את הכפרה, כי כשאין הבשר ראוי לאכילה – אין הבעלים מתכפרים (וכמו שכתבו התוס' בפסחים נט: ד"ה יכול). וכיון שהמחשבה היא בדבר הנוגע לכפרה ולריצוי הקרבן, סובר רבי יהודה שמחשבתו כמעשה וכאילו הניח האימורין בפועל ופסל את הבשר. [ויש מקום להוסיף אליבא דר' יהושע ש'אם אין בשר אין דם', כלומר אם נטמא או נפסל הבשר קודם זריקה – אין זורקים את הדם. וכיון שמחשבתו בדבר הנוגע לכפרה הריהי כמעשה, רואים אנו כאילו כבר עתה נפסל הבשר, קודם זריקה, ושוב נידון הדבר כמחשבה לפסול הקרבן].

טעם נוסף יש לומר, לפי מה שמבואר בגמרא שאין מחשבה פוסלת בדבר שאינו בידו אלא ביד אחרים שלא ישמעו לו, אף כאן כשמחשב על הנחת הבשר, לא ישמעו לו הבעלים או כהני המשמר להניחו. אבל הדם והאימורים נחשב בידו של הכהן המקריב לעשותו (עפ"י שו"ת אחיעזר ח"ב כט – בבאור דברי התוס' להלן והגרעק"א. וע' במה שהעיר על סברתו הנ"ל, גיסו הגר"י קוסובסקי, שם בח"ד צב, ג).

והנצי"ב (בחדושי להלן סו. על תד"ה שיאכלוהו) כתב: כשחישוב להניח האימורין אכן לא פסל את הזבח אלא האימורים בלבד נפסלים, שלעולם דנים את מחשבתו כאילו נעשתה וכאילו הניח האימורין, שנאסר להקטירן, ואולם הקרבן כשר וכן מותר לאכול הבשר. ובמחשבת הינוח על הדם – כאילו הניח הדם ולא זרקו בזמנו, שנפסל הקרבן כולו. ואולם בתוס' (ד"ה שיאכלוהו) מפורש שפסולים. ובתוס' במנחות (יה. ד"ה גזירה) צדדו שמה לא פסל ר' יהודה במחשבת אימורין אלא מדרבנן, משום גזרה.

**'או אימוריו'** – האברים ששורפין אותם על גבי המזבח מן החטאות הנאכלות ומן האשמות ומן השלמים, הם הנקראים 'אימורין' (לשון הרמב"ם – מעשה הקרבנות א, יח). ונקראו כן על שם היותם החלקים האמורים בתורה להקטירם (הקדמת הרמב"ם לסדר קדשים; וע' סוכה נה: 'אימורי הרגלים' – אמר רב חסדא: מה שאמור ברגלים; תפארת ישראל זכחים ב, ב אות כו. וכן מצינו במשנה בפסחים (עא:): 'אימורי ציבור' – פרש"י: קרבנות האמורים בציבור). והערך (מר' ב) כתב: למה נקראו החלבים 'אימורים' – שהן מורים ואדונים על כל האברים, ועולים על גבי המזבח לחלק אדון העולם.

ויש מי שפרש מלשון אמיר (ישעיה יז) – הענף הגבוה ביותר. כלומר החלק החשוב והגבוה בבהמה, וכמו לשון 'חלב' – החלק המובחר ביותר, כמו 'חלב הארץ' (עפ"י אמת ליעקב ריש שמיני).

## דף לו

**'לחמי תודה וחלות וריקים שבנזיר... תלמוד לומר קרבנו'** – הן הניתן לכהן והן הנאכל לבעלים, בין בתודה בין בנזיר – הכל נאכל ליום ולילה. והוא הדין שלמי צבור ושירי מנחות – הכל בכלל קרבנו. שכל הקרבנות דינם להאכל יום ולילה, מלבד אותם שפרט בהם הכתוב אחרת (עפ"י משניות להלן פ"ה; רמב"ם מעשה הקרבנות י, ז).

הלכה כחכמים. וראה עוד לעיל כו-כו בדיני דחיית הדם בעבודות פסולות.

קודם זריקה, לא נעשה הדם 'שיריים' להיפסל, ואפשר לקבל דם הנפש ולזרוק (עפ"י גמרא לעיל). ומדברי הרמב"ם יש מדייקים שבקבלה לבד עושה שיריים לענין פסול הקרבן. והראב"ד השיגו. ויש מפרשים גם כוונת הרמב"ם שקיבל וזרק.

ג. דם שנתקבל בכלי ונשפך – מפורש במשנה שאינו נדחה. ואולם רב ירמיה מדיפתי בשם רבא העמידה כחנן המצרי שאינו סובר דחוי, אבל רב אשי אמר כל שבידו אינו 'דחוי', והרי כאן בידו לאספו ולזרוק בכשרות. וכן הוכיח רב שייא כדבריו.

א. דוקא בדיחוי כזה שאינו נובע מפסול הגוף, אבל דיחוי הבא מפסול הגוף, הריהו דחוי אפילו בידו (תוס' בסוכה ועוד. וע' או"ש גירושין ספ"ח; הר צבי).  
עוד מבואר מהתוס' שדוקא בכגון זה שמצוה לאספו, אבל בלא"ה הגם שבידו הרי זה דיחוי (וע' שפ"א לעיל לב).

ב. לאחר זריקת הדם, אם נשפך – יש להסתפק האם צריך לאספו ולשפכו על היסוד אם לאו (לקוטי הלכות תמיד פ"ג בתורת הקדשים' ח).

## דף לה

נה. א. מדוע פקקו את העזרה בשחיטת הפסחים?

ב. האם כשר הכהן לעבוד כשרגלו רטובה מדם או משאר משקים?

ג. האם יש להקפיד על דיני חציצה בהולכת אברים לכבש ובהולכת עצים למערכה?

א. לרבי יהודה, טעם פקיקת העזרה הוא כדי למלאות בכוס מדם התערובת לזרוק על המזבח, משום חשש דם שנשפך מן הכלי ולא נזרק. לחכמים לא היו עושים כן, וזה שפקקו – משום שבה ויהידור לעבודה, שיהו בני אהרן מהלכים עד ארכובותיהם בדם [ובשעת העבודות היו הכהנים פוסעים מעל אצטבאות שבעזרה כדי שלא יתלכלכו בגדיהם].

הרמב"ם השמיט פקיקת העזרה בערב פסח (ע' שפת אמת). ויש מי שפירש שאין זו מצוה אלא מעלה בעלמא אם ירצו, ואם קשה לכהנים לילך על האצטבאות לא היו עושים כן. ולכך השמיטו הרמב"ם (אגרות משה חו"מ ח"ב סא, ד. וכיו"ב יש לפרש השמטת הרמב"ם לציפוי פי השופר שבמקדש בכסף או בזהב (ע' משנה ר"ה כו:)).

ב. הדם והדיו והחלב – יבשים חוצצים, לחים – אין חוצצים. הלכך רשאי הכהן לעבוד כשכף רגלו רטובה. [לדברי רב גידל בשם זעירי (מנחות כא.), אם מתחיל הדם להתייבש באופן שנמשך ונדבק קצת במגעו – חוצץ. וכן מובא בפוסקים. וצ"ע אם הוא הדין בשאר משקין (שפת אמת שם)].

חציצה בדברים לחים בבגדי כהונה; הנה מדברי הגמרא (כד:): נראה שדיני חציצה שבין גוף הכהן לבגדיו ובינו לרצפה שוים הם, וא"כ נראה שמים שעל גוף הכהן אינם חוצצים בינו לבגדים. וצריך עיון בדברי המשנה-למלך (עבודת יוהכ"פ ב, ה) שכתב שכשגופו רטוב, המים חוצצים בינו לבגדים [ומה שהשוה זאת לרוח שבין בשרו לבגד – יש לדחות ששם הבגד מופרד

מהבשר, משא"כ במים שעל הבשר] (עפ"י עמודי אור לו. וכבר הקשה כן הברכ"י ריש הל' תפלין). ויש מי שצדד לישב שרק במיעוטו אין הלח חוצץ מפני שהוא סר בקלות, אבל אם החציצה ברובה או בכלול, הגם שהוא לח ואינו מקפיד – חוצץ (עפ"י קהלות יעקב טהרות נח).

ג. בהולכת אברים לכבש, יש להקפיד על חציצה, שעבודה היא. אבל הולכת עצים למערכה לאו עבודה היא.

נו. מה דין הדברים המפורטים להלן לענין פיגול; לפגל את עצמם ואת אחרים כשחשב לאכלם חוץ לזמנם; להתפגל ע"י שאר הזבח כשחשב על הזבח לאכלו חוץ לזמנו; לחייב את האוכלם משום 'פיגול' –

א. עור, רוטב, קיפה, אלל-בהמה, עצמות, גידים, קרנים, טלפים, ביצי תורים, חלב מוקדשין, צמר שבראש הכבשים, שער שבזקן התישים.

ב. שליל ושלילא.

ג. אלל ומוראה של עוף.

ד. בשר ואימורים של פרים ושעירים הנשרפים.

א. עור הבהמה, רוטב וקיפה וכד' – החושב לאכלם חוץ לזמנו / למקומו – הזבח כולו כשר וגם הם עצמם, מפני שאינם ראויים לאכילה. חישוב על הזבח לאכלו חוץ לזמנו – לא התפגלו והאוכלם פטור. וכן אין חייבים עליהם משום נותר וטמא.

והוא הדין לדברים הנאכלים שאינם מגוף הזבח, כגון חלב מוקדשין (בדדי הבהמה) וביצי תורים.

א. נסתפק במשנה למלך (פסוה"מ יח,ז), האם חייבים מלקות על אכילתם משום אכילת פסולי

המוקדשין. ובקרבן אורה כתב שכיון שאינם ראויים לאכילה – פטור מכל וכל.

ב. מחשבת הקטרה דינה כמחשבת אכילה, ולא חל פיגול על העצמות וכדו', הגם שלכתחילה

מקטירים את העצמות עם שאר הבשר, בעולה (עפ"י רמב"ם יד,ה; זבח תודה). ובשפת אמת כתב

להסתפק במחשבת הקטרה על עצמות עולה, שי"ל שנחשבות ראויות להקטרה.

ג. התוס' (מג. ד"ה והלבונה) צדדו שחל דין פיגול על עצים והאוכלם חייב כרת כשם שנתרבו לאכילה

בטומאה.

ב. שליל (= עובר) ושלילא; החושב לאכלם חוץ לזמנו / מקומו – לא פיגול, לא את עצמם ולא את שאר הזבח.

חישוב על הזבח – נתפגלו השליל והשלילא (ר' אלעזר. וכן סייע רבא ממתני') והאוכלם חייב (מפני שראויים

לקצת בני אדם. אך כיון שאין דרכם להאכל, אין מחשבת פיגול עליהם).

לענין חיוב נותר וטמא – דעת הרמב"ם (פסוה"מ יח,כג) שחייב. ודלא כפשטות הברייתא. ודעת

התוס' נראה שפטור (ע' תד"ה פיגול וד"ה הא. וע' רעק"א ועוד).

ג. אלל (רש"י: גידי צואר. ויש פירושים נוספים) של העוף ראוי לאכילה ומפגל וגם מתפגל. אבל מוראת העוף (=

פרשו) אינה ראויה לכל בני אדם, הלכך אינה מפגלת לא את עצמה ולא את אחרים כשחישב לאוכלה חוץ

לזמנו, אבל אם חישוב על האלל – נתפגלה המוראה.

הרמב"ם כתב שזבח שנתפגל – אינו חייב על המוראה. וכנראה לא גרס בסוגיא 'אלל ומוראה'

(מפרשים).

ד. בשר ואימורים של פרים הנשרפים; לדברי רבי שמעון (מג.) אין פיגול נוהג כלל בקרבנות שאינם נעשים על מזבח החיצון. לחכמים – יש תורת פיגול בהם, ודוקא כשחישב על האימורין, נתפגלו הם ונתפגל הבשר – כן אמר ר' אלעזר. אבל מחשבה על הבשר אינה מפגלת, שאין הבשר מן הנאכלים, לא לאכילת אדם ולא לאכילת מזבח.

ברמב"ם משמע שהאוכל מבשר חטאות הפנימיות שנתפגלו – אינו חייב כרת, מפני שאין להם מתירין. ודלא כרש"י (ע' רעק"א; רש"ש כאן ובמעילה ט. ואבי עזרי פסוה"מ יח.ח. והשמיט דין 'פיגול באימורין נתפגלו הפרים).

## דף לו

נז. האם המחשבות דלהלן פוסלות את הזבח? ומה דינו של האוכל ממנו?

- א. חשב להניח הדם או האימורים למחר; להוציאם חוצה.
  - ב. חשב להניח הדם למחר ואח"כ חשב מחשבת פיגול.
  - ג. ליתן את הדם שלא במקומו הראוי, בזמנו; שלא בזמנו.
  - ד. שיאכלוהו או יקריבוהו ערלים או טמאים; חשב לערב את דמו בדם פסולים; חשב על הפסח לאכלו נא או לשבור בו עצם.
  - ה. שיאכלוהו טמאים חוץ לזמנו.
  - ו. להכניס הדם להיכל.
- א. שחטו על מנת להניח דמו או אימוריו למחר, או להוציאם לחוץ; רבי יהודה פוסל, שהמחשבה כמעשה. וחכמים מכשירים.

התוס' צדדו שמחשבת הוצאה אינה פוסלת לרבי יהודה אלא בדם ולא באימורים, שהרי אין הזבח נפסל בהוצאת האימורים לאחר עבודות הדם. ובמנחות (יה.) צדדו התוס' שמא מחשבת אימורין לר' יהודה לא פסלה אלא מדרבנן. והנצי"ב כתב שלא נפסלו אלא האימורים לבדם, והבשר ייאכל.

לדעת הכל אין חיוב כרת באכילתו.

ב. חשב מחשבת הינוח ואחר כך מחשבת פיגול; לדברי חכמים – הרי זה פיגול והאוכלו בכרת, שהרי לא נפסל במחשבה הקודמת. ורבי אבא אמר שגם רבי יהודה מודה לדבר, שנעשה 'פיגול'. ונדחו דבריו, שכיון שחשב מחשבת פסול אחרת, לא נקבע הפיגול במחשבת 'חוץ לזמנו'.

ג. חישב ליתן הדם על המזבח בזמנו, שלא במקומו; למ"ד שלא במקומו כמקומו דמי – כשר, למ"ד לאו כמקומו דמי – אמרו בגמרא שבדין היה לפסול לדעת ר' יהודה שסובר מחשבה כמעשה, אלא שר' יהודה עצמו סובר כמקומו דמי.

לחכמים, למ"ד לאו כמקומו דמי – פסול, כשאר מחשבת 'שלא במקומו' (עתוס' לעיל כו.). ויש סוברים שכשר מפני שאין מחשבת שלא במקומו אלא ב'מקום משולש' שדם ובשר ואימורין פוסלים בו (הר" יום טוב – בתוס' לעיל כט.).

חישב ליתן חוץ לזמנו שלא במקומו – פסול, ואין בו כרת לאוכלו. ולמאן דאמר 'שלא במקומו כמקומו